

Provtagning, analyser och rapporter vid primärproduktion vegetabilier

På den här sidan hittar du vägledning till kontroll av bestämmelser om provtagning, analys och rapporter vid odling och skörd eller insamling av växtprodukter.

Om lagstiftningen

- del A, punkt 5g i bilaga I till förordning (EG) nr 852/2004

5. Livsmedelsföretagare som producerar eller skördar växtprodukter skall vidta följande adekvata åtgärder när så är lämpligt:

f) Beakta resultaten av alla relevanta analyser som utförs på prover från växter eller andra prover av betydelse för människors hälsa.

- Del A, punkt 6 i bilaga I till förordning (EG) nr 852/2004

Livsmedelsföretagarna skall vidta lämpliga avhjälpande åtgärder när de informeras om problem som har uppmärksamats vid offentliga kontroller.

- Del A, punkt 7 i bilaga I till förordning (EG) nr 852/2004

Livsmedelsföretagare skall på lämpligt sätt och under lämplig tid, som är anpassad för livsmedelsföretagets art och storlek, föra och bevara journaler med uppgifter om de åtgärder som vidtagits för att kontrollera faror. Livsmedelsföretagaren skall på begäran hålla relevanta uppgifter i dessa journaler tillgängliga för den behöriga myndigheten och mottagande livsmedelsföretagare.

- Bilaga I del A II punkt 9c i förordning (EG) nr 852/2004 (grundvillkor)

9. Livsmedelsföretagare som producerar eller skördar växtprodukter skall särskilt föra journal över c) resultaten av alla relevanta analyser som utförs på prover från växter eller andra prover av betydelse för människors hälsa.

Livsmedelsföretagaren dokumenterar resultaten från alla relevanta analyser som utförs på prover från växter eller andra prover av betydelse för människors hälsa.

Vägledning/instruktion (länsstyrelsernas vegetabiliechecklista punkt V19, groddchecklistan GF25 och LVäxt 5 i Jordbruksverkets grundvillkorsinstruktion)

Kontrollera vilka rutiner som finns för provtagning och analys och hantering av analysresultat som finns i verksamheten.

Kontrollera att eventuella resultat från provtagning och analys på växtprodukter eller från produktionsplatsen, till exempel vattenhalt, vattenanalys, resultat från offentlig provtagning, från kvarnar, grossister eller andra mottagare som utfört provtagning och analys av produkterna, är dokumenterade på systematiskt sätt.

Gör en sammantagen bedömning av iakttagelserna och avgör om livsmedelsföretagarens rutiner för hantering och dokumentation av analysresultat som är av betydelse för människors hälsa är ändamålsenliga och uppfyller bestämmelserna.

Detta krav aldrig kan vara Ej Aktuellt, utan gäller alla livsmedelsföretag. Det vill säga alla som omfattas av grundvillkorskontrollen.

Titta på journalföring och annan dokumentation över provtagning och analysresultat, särskilt senaste växtsäsongen.

Om provtagningar och analyser inte görs måste företagaren kunna förklara hur faror kontrolleras genom förebyggande åtgärder så att gränsvärdena inte överskrids eller kunna uppvisa analysresultat från prover som en första mottagare tagit till exempel från en silo- eller kvarnanläggning.

Analysresultat ska bevaras på ett systematiskt sätt så att de går att hitta. Dokumentationen ska sparas under rimlig tid så att kraven på spårbarhet är uppfyllda. Generellt bör dokumenten sparas lika länge som övriga uppgifter som behövs för att uppfylla kraven på spårbarhet.

Kommentar

Lagstiftningen innehåller inga specifika bestämmelser om krav på provtagning och analyser i samband med växtodling eller insamling av vilda växter. Det beror på att det är företagarens ansvar för att göra faroanalyser för att identifiera om provtagningar behöver göras för att övervaka olika faror i verksamheten, till exempel genom analys av vattenkvaliteten. Se bilaga I del IIA punkt 3.a) i förordning (EG) nr 852/2004. Har företagaren själv bedömt att vissa provtagningar ska göras så ska analysresultaten finnas dokumenterade. Beroende på vilken verksamhet som bedrivs kan det innebära att företagaren bedömt att provtagning inte behövs och att det därför inte finns någon dokumentation. Faror kan då övervakas och minimeras genom förebyggande åtgärder istället för provtagning. Om länsstyrelsen gör en annan bedömning än företagaren måste sådana iakttagelser hanteras vidare inom den offentliga kontrollen.

Det finns bestämmelser om vissa gränsvärden i olika primärprodukter. Gränsvärdena kan antingen övervakas genom provtagning eller genom förebyggande åtgärder

Bestämmelser om gränsvärden finns dels i förordning (EU) 2023/915 om gränsvärden för vissa främmande ämnen i livsmedel, dels i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2012:3) om främmande ämnen i livsmedel. Exempel på gränsvärden som inte får överskridas är mykotoxiner (mögelgifter) i spannmål, tungmetaller, nitrater i sallat och spenat, glykoalkaloider i potatis, patulin i frukt och bär, cesium-137 i spannmål, frukt med mera.

Analysen kan behöva göras för att företagaren ska kunna kontrollera olika faror i sin verksamhet, till exempel vattenhaltanalys i spannmål, analys av tungmetaller och PFAS vid markkartering eller analys av vattnets mikrobiologiska kvalitet för bevattning eller tvätt av frukt och grönsaker. För att bedöma behovet av analyser kan företagaren ta hjälp av branschriktlinjer, branschstandarder eller certifieringssystem, till exempel IP Sigill och i EU:s vägledningar. Faroanalysen kan vara muntlig eller skriftlig. Om företagets faroanalys visar att provtagning och analyser inte är nödvändigt behöver dokumentation inte heller finnas. Notera i så fall detta i kontrollrapporten. Företagaren ska då kunna visa att man har väl fungerade arbetssätt leder till att syftet med förordningarna ändå uppfylls.

Företagets eventuella rutiner för provtagning och analys kan innehålla riktlinjer för korrigerande och förebyggande åtgärder samt krav på dokumentation. Rutinerna kan utgå från till exempel branschriktlinjer, certifieringar och EU:s vägledningar. Att genomföra korrigerande eller förebyggande åtgärder för att omhänderta avvikande analysresultat är inte den del av grundvillkorskontrollen.

Länsstyrelsen kan göra en annan bedömning av riskerna, de förebyggande åtgärder som företaget gör och av behovet av provtagning och analys för att verifiera att de förebyggande åtgärderna fungerar.

Information om grundvillkoren och instruktion till kontrollen finns på Jordbruksverkets webbplats

Grundvillkor - Jordbruksverket.se

Kontroll inom jordbrukarstöd och grundvillkor - Jordbruksverket.se

Senast uppdaterad 26 februari 2026 Ansvarig grupp ROR_LH